

[Δραστηριότητες εικαστικού περιεχομένου (απλή ζωγραφική, λόγος, γραφή, δημιουργία χειροποίητου βιβλίου, κολάζ, επικοινωνίας, βιβλίο του ήρωα κλπ.)

• Στο **ΣΕΝΤΟΥΚΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ** υπάρχουν πολλές δραστηριότητες που μπορεί κάποιος/κάποια να «εμπνευστεί» και να εμπλουτίσει τις δικές του/της ή να διαφοροποιήσει με αφορμή ένα βιβλίο με θέμα τη φύση ή το περιβάλλον και τα προβλήματά του.

- Αν η ιστορία ή το βιβλίο γνώσεων αναφέρεται σε ζώα, τα παιδιά μπορούν **να ζωγραφίσουν εικόνες προστατευόμενων ζώων** της χώρας τους (αρκούδα, λύκος κ.ά. καθώς και ζώα από άλλες χώρες παιδιών που πιθανόν να είναι στην τάξη).

- (Συνέχεια της προηγούμενης δραστηριότητας): **Προτείνουμε** στα παιδιά, αφού αναζητήσουν πληροφορίες για απειλούμενα με εξαφάνιση είδη ζώων και για τις αντίστοιχες οργανώσεις προστασίας τους, **να δημιουργήσουν ένα δικό τους βιβλίο** με διάφορες γνώσεις, ζωγραφιές, μικρά κείμενα, εξώφυλλο. Μπορεί το βιβλίο να έχει το σχήμα κάποιου ζώου.

- Υποθέτουμε ότι ένα **βιβλίο γνώσεων** (καθαρό ή λογοτεχνικό) ή **λογοτεχνικό βιβλίο** αναφέρεται στα φυτά ή σε κάποια ζώα. Μετά την ανάγνωση ή την αφήγηση **προτείνουμε** στα παιδιά να φανταστούν ότι κάπου κοντά στο σπίτι τους υπάρχει ένας άλλος **μυστικός κήπος** (με φυτά και ζώα). Πώς θα ήταν αυτός; **Αποφασίζουμε μαζί με τα παιδιά να τον ζωγραφίσουμε**, χρησιμοποιώντας τα σχετικά με τα φυτά ή τα ζώα βιβλία. Στη συνέχεια τα παιδιά μπορούν να σκεφτούν και **να πουν προφορικά ή να γράψουν** μια περιπέτεια που έζησαν μέσα σε αυτό το μυστικό κήπο.

- Αν η ιστορία ή το βιβλίο γνώσεων **αναφέρονται στη ρύπανση και τη μόλυνση του περιβάλλοντος** (π.χ. καταστροφή δασών, ρύπανση στις πόλεις κλπ.) τα παιδιά **μπορούν να ζωγραφίσουν** σκηνές τις ιστορίας και **να τις στείλουν** σε οικολογικές οργανώσεις, στην τοπική αυτοδιοίκηση κλπ.

Παραλλαγή: Ρωτάμε τα παιδιά ποιο απόσπασμα ή αποσπάσματα του βιβλίου θα διάλεξαν για να στείλουν μαζί με **μια επιστολή** τους (ή απλές ζωγραφιές) στον Υπουργό Περιβάλλοντος ή στο Δήμαρχο της πόλης . Για ποιο πρόβλημα θα ζητούσαν λύση; Τι θα πρότειναν στους υπεύθυνους;

- Τα παιδιά σε ένα μεγάλο χαρτί **ζωγραφίζουν την ιστορία σε κόμικς** (βλ. ΣΕΝΤΟΥΚΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ). Επιλέγουν να ζωγραφίσουν π.χ. εκείνες τις σκηνές που αναφέρονται στις ομορφιές της φύσης ή στα προβλήματά της ή ζωγραφίζουν εικόνες ευτυχημένες της φαντασίας τους. Στα συννεφάκια (φούσκες) μπορούμε να βοηθήσουμε κι εμείς.

- Με αφορμή κάποιο βιβλίο γνώσης π.χ. στο μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος **οργανώνουμε με τα παιδιά** ένα πείραμα (μπορεί να αναφέρεται στο αντίστοιχο σχολικό βιβλίο: π.χ η διάβρωση του εδάφους) με στόχο την ανάδειξη της σημασίας των φυτών για την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους.

- Τα παιδιά φτιάχνουν το **περίγραμμα ενός ήρωα** της ιστορίας (π.χ. ζώου, δέντρου, ανθρώπου) το πολλαπλασιάζουν και μέσα ζωγραφίζουν διάφορες εικόνες ή γράφουν διάφορα συνθήματα, μηνύματα, ευχές, φράσεις κ.ά. : **βιβλίο του ήρωα**).

Δραστηριότητες αφήγησης (πρωτοπρόσωπη ή τριτοπρόσωπη αφήγηση, σκηνοθετική αφήγηση, ανάπλαση ιστορίας, συνέχισή της, «συνομιλία» ιστοριών κλπ.)

- **Τα παιδιά να αφηγούνται την ιστορία από την πλευρά ενός ήρωα** (πρωτοπρόσωπη αφήγηση). Π.χ. μια ιστορία αναφέρεται σε ζώα που προσπαθούν να ευαισθητοποιήσουν τους ανθρώπους σε ζητήματα περιβάλλοντος. Τα παιδιά αναλαμβάνουν να αφηγηθούν την ιστορία από την πλευρά ενός ήρωα που θα επιλέξουν. Μάλιστα αν οι ήρωες που θα επιλέξουν είναι περισσότεροι και δεδομένου ότι ο κάθε ήρωας εμφανίζεται διαφορετική στιγμή στην ιστορία (π.χ. ένα ζώο που διαπιστώνει τη μόλυνση του περιβάλλοντος εκ των υστέρων) έχουμε κάνει ένα «μάθημα» αφηγηματολογίας δίχως θεωρία, ορολογία κλπ.

- **Καλούμε τα παιδιά να συνεχίσουν την ιστορία ή να «συνομιλήσουν» μεταξύ τους διάφορες ιστορίες.** Π.χ. ο ήρωας της ιστορίας μας έχει χαθεί στο δάσος και τελικά βρίσκεται ή ο ήρωας της ιστορίας διασώζεται από μια φυσική καταστροφή. Οι ερωτήσεις «πι λέτε να έγινε ο ήρωας στη συνέχεια;» ή «πώς φαντάζεστε τον ήρωα μετά από πολλά χρόνια;» ενεργοποιούν τη φαντασία και κινητοποιούν δεξιότητες αφήγησης. Επίσης ανάλογου ενδιαφέροντος είναι και οι δραστηριότητες του τύπου: «επιλέξτε ένα σημείο της ιστορίας και συνεχίστε την», ή «καλέστε έναν ήρωα από μια άλλη ιστορία και βάλτε τον να κάνει παρέα και να κουβεντιάσει με τον τάδε ήρωα της ιστορίας μας» κλπ.

Δραστηριότητες δραματοποίησης (αφήγηση, συζήτηση, ανακοινώσεις, επικοινωνία, κριτική κλπ.)

- Ένα συχνό θέμα των βιβλίων είναι η μόλυνση του περιβάλλοντος (μιας πόλης, ενός δάσους, της θάλασσας). Συνήθως μια μερίδα του πληθυσμού ξεσηκώνεται και προβαίνει σε ενέργειες (διαμαρτυρίες, απεργίες κ.ά.) εναντίον των υπεύθυνων (πχ, ιδιωτών, κράτους). Υπάρχει, δηλαδή, μία **σύγκρουση**. Με δεδομένη μια παρόμοια πλοκή **οργανώνουμε ένα παιχνίδι ρόλων**: Ύστερα από σχετική συζήτηση τα παιδιά αναλαμβάνουν τους ρόλους που εντάσσονται σε πλαίσια σύγκρουσης και ζητάμε από αυτά να τους υποδυθούν και βέβαια να «δικαιολογήσουν» το ρόλο τους.

- Τα παιδιά μπορούν **να αφηγηθούν την ιστορία ή τμήματά της με σκηνοθετικό τρόπο**. Π.χ. τοποθετούν επάνω τους χαρτιά γκοφρέ (μπλέ για τη θάλασσα, πράσινο για την εξοχή κλπ). Επίσης μπορούν να κρατούν ένα αντικείμενο/σύμβολο χαρακτηριστικό του υποδυόμενου ήρωα: π.χ. ένα κλωνάρι δέντρου, ένα ομοίωμα/παιχνιδιού, ένα μπαστούνι (παππούς), ένα καπέλο, μια μάσκα κλπ. Με αυτό τον τρόπο μπορούν και **να δραματοποιήσουν την ιστορία**.

- (Ως συνέχεια της προηγούμενης δραστηριότητας): Τα παιδιά **αναλαμβάνουν ρόλους** (π.χ. δέντρο, δρόμος, εργοστάσιο, ζώο, άνθρωπος). Γνωρίζοντας ήδη την υπόθεση **υποβάλλουν ερωτήσεις** ό ένας στον άλλον. Ο καθένας προσπαθεί **να δικαιολογήσει** τη συμμετοχή του στην ιστορία, την πράξη του κλπ..

- Επίσης (ως συνέχεια των προηγούμενων δραστηριοτήτων) **ρωτάμε** τα παιδιά: «αν ήσασταν εσείς ο τάδε ήρωας (από την ιστορία) ή κάποιος άλλος τι θα κάνατε»; (Τους δίνουμε π.χ. ένα καπέλο ή μια μάσκα χαρακτηριστικά του ήρωα που θέλουν να **υποδυθούν** κι εκείνα στη συνέχεια **αφηγούνται**).

Αφήγησης, γραφής, ζωγραφικής και λόγου ή γραφής, δραματοποίησης, φωτογράφισης, δημιουργίας βιβλίου, βιβλίου οικοσυστήματος, συναισθημάτων, σχέσεων, προβληματισμού, οικολογικής δράσης, διαθεματικών προσεγγίσεων, βιβλιοθήκης, ψηφιοποίησης, μακέτας, κριτικής συζήτησης κλπ.

- **Παρακινούμε** τα παιδιά, αφού βρουν σε πληροφοριακά βιβλία πληροφορίες για την εξωτερική εικόνα των ζώων να τις συγκεντρώσουν και στη συνέχεια **να πουν ή να γράψουν φανταστικές ιστορίες** που να «ερμηνεύουν» αυτήν την εξωτερική εικόνα. Π.χ. γιατί η ζέβρα έχει μαύρες και άσπρες ρίγες (π.χ. γιατί καθόταν δίπλα σε παράθυρο με γρίλιες...), γιατί ο ελέφαντας έχει προβοσκίδα; (π.χ. γιατί προσπαθούσε να σώσει ένα παιδί) κλπ. Πρόκειται για τους λεγόμενους **αιτιολογικούς μύθους**. Για παράδειγμα τέτοιες ιστορίες έχει γράψει ο Ρ. Κίπλιγκ.

- **Υιοθέτηση δέντρων ή Τα δέντρα που διαβάζουν:** Τα παιδιά εμπνευσμένα από μια ιστορία με δέντρα που τους αφηγηθήκαμε (ή από βιβλίο γνώσεων για φυτά και δέντρα) μπορούν να βρουν μια κατάλληλη ιστορία για τα συγκεκριμένα δέντρα από **τη μυθολογία ή την παράδοση** (από βιβλία, από το διαδίκτυο). Στη συνέχεια αυτά τα κείμενα μπορούν να πλαστικοποιηθούν και να κρεμαστούν στα αντίστοιχα δέντρα του προαυλίου του σχολείου τους, της γειτονιάς τους, ενός πάρκου κλπ. Μπορούν επίσης τα παιδιά **να αφιερώσουν** δικές τους ιστορίες, ποιήματα ή διάφορους τίτλους στα υιοθετημένα δέντρα τους,

- **Η φωτογράφιση βιβλίων:** Μετά το διάβασμα ή την αφήγηση ενός βιβλίου μπορούμε με μια **φωτογραφική μηχανή** μαζί με τα παιδιά να βρούμε ανάλογες σκηνές στο περιβάλλον (δάσος, πόλη, εστίες μόλυνσης) και να τις φωτογραφίσουμε. Επίσης μπορούμε να **φωτογραφίσουμε σκηνές δραματοποίησης** του βιβλίου με μαθητές και μαθήτριές μας και έπειτα να αναρτήσουμε τις φωτογραφίες (ίσως και με κατάλληλες λεζάντες) στον τοίχο της τάξης ή επίσης στη σελίδα μας στο διαδίκτυο.

- **Δημιουργία βιβλίου** με τα δέντρα της αυλής του σχολείου, της γειτονιάς, της πλατείας, του πάρκου κλπ.: τα παιδιά παίρνουν φύλλα δέντρων τα κολλάνε σε κόλλες A4 κι έπειτα ζωγραφίζουν το δέντρο ή κολλάνε τη φωτογραφία του. Τα μεγαλύτερα παιδιά **μπορούν να γράψουν και από μια μικρή ιστορία**. Επίσης μπορούν να βρουν από κατάλληλα **βιβλία γνώσεων** ιστορίες από την παράδοση ή τη μυθολογία για τα συγκεκριμένα δέντρα και να τις κολλήσουν φωτοτυπημένες στις ανάλογες σελίδες. Έτσι θα έχουν ένα **Βιβλίο-Φυτολόγιο δέντρων**.

- Προτείνουμε στα παιδιά **να εντοπίσουν στο βιβλίο που διαβάσαμε την περιγραφή ενός τοπίου**. Στη συνέχεια λέμε στα παιδιά να φανταστούν π.χ. «αν έπιανε μια καταιγίδα, τι θα άλλαζε»; και **να πουν ή να γράψουν** τι θα αντιλαμβάνονταν με τις αισθήσεις τους, αλλά και τι θα σκέφτονταν, τι θα εύχονταν, τι θα έκαναν κλπ.

- Σε αρκετά βιβλία της λεγόμενης οικολογικής θεματικής υπάρχουν έντονες **εικόνες διαμαρτυρίας** (επιστολές, στάσεις κλπ.) απέναντι σε κάποιο περιβαλλοντικό πρόβλημα. Προτείνουμε στα παιδιά να φανταστούν ότι οι ήρωες ενός συγκεκριμένου βιβλίου που κινδυνεύει η περιοχή τους π.χ, από τη μόλυνση της θάλασσας εξαιτίας της λειτουργίας ενός εργοστασίου, οργανώνουν παράλληλα μια **διαδήλωση διαμαρτυρίας**. Τι συνθήματα θα έγραφαν στα πανό τους;

- Π.χ. σε ένα βιβλίο **περιγράφεται ανάγλυφα μια οικολογική καταστροφή** (πυρκαγιά, τα νερά είναι μολυσμένα και ψοφούν τα ψάρια, εξαφανίζεται αργά αργά κάποιο είδος, ένα εργοστάσιο μολύνει το περιβάλλον κλπ.). **Συζητάμε με τα παιδιά ποιο οικολογικό πρόβλημα** αναδεικνύει το συγκεκριμένο βιβλίο. **Ποια λύση δόθηκε; Ποια άλλη λύση θα μπορούσε να βρεθεί;** Συγκεντρώνουμε τις ιδέες και **αφηγούμαστε ή ξαναγράφουμε** την ιστορία με μία ή δύο ακόμη πιθανές εκδοχές.

- Σε ένα βιβλίο γνώσεων αναφέρεται η εκμετάλλευση των δασικών οικοσυστημάτων ή η εξαφάνιση της φάλαινας και άλλων οργανισμών. Είναι προφανής ο **ωφελιμισμός** που επικρατεί στο σημερινό τύπο οικονομικής ανάπτυξης. Με ερωτήσεις όπως : «γιατί πρέπει να αγαπάμε τα δέντρα, το δάσος ή τα ζώα», «γιατί οι άνθρωποι εξαφανίζουν ορισμένα είδη ζώων;» και τις σχετικές συζητήσεις είναι δυνατόν τα παιδιά να στέκονται κριτικά στις διάφορες συλλογιστικές χρησιμοθηρικού χαρακτήρα. Με παρόμοιες συζητήσεις τα βιβλία γνώσεων ή τα λογοτεχνικά μπορούν να συμβάλλουν και ως ένα βαθμό να βοηθήσουν ανάλογες συζητήσεις που μπορούν να γίνονται π.χ. **σε μαθήματα της Μελέτης Περιβάλλοντος ή σε κάποιο πρόγραμμα περιβαλλοντικής αγωγής διαθεματικού περιεχομένου.**

- Μπορούμε ακόμη να προτείνουμε στα παιδιά να φτιάξουν ένα **κόμικς ή μια ιστορία** με ήρωες τα φυτά της αυλής του σχολείου; Υποβάλλουμε στους ήρωες διάφορες ερωτήσεις όπως: «πώς **αισθάνονται** στα διαλείμματα και πώς όταν αδειάζει η αυλή;» κι εκείνοι «απαντούν» (δραστηριότητα λόγου ή γραφής, ή δραματοποίησης) κ.ά.

-**Οικολογική βιβλιοθήκη ή Βιβλιοθήκη της φύσης:** στο χώρο της βιβλιοθήκης αν υπάρχει ή στο χώρο της αίθουσας συγκεντρώνονται όλα τα βιβλία που αναφέρονται στη φύση και στα διάφορα οικολογικά ζητήματα. Στη συνέχεια τα παιδιά ξεφυλλίζοντάς τα (μερικά μπορεί να τα έχουν διαβάσει) τα κατατάσσουν κάθε φορά και σε μια από τις ακόλουθες κατηγορίες: Α. Βιβλία γνώσεων, Λογοτεχνικά ή Β. Γνώσεων: Βιβλία με ζώα, βιβλία με φυτά, βιβλία με ανθρώπους, μεικτά βιβλία-Λογοτεχνικά: Βιβλία με ζώα, βιβλία με φυτά, μεικτά βιβλία ή Γ. Βιβλία με ζώα (γνώσεων και λογοτεχνικά), βιβλία με φυτά (γνώσεων και λογοτεχνικά) κλπ. κλπ.. Τέτοιες δραστηριότητες με τη βιβλιοθήκη μπορούν να γίνουν και μετά το διάβασμα των συγκεκριμένων βιβλίων από τα παιδιά.

-**Βιβλίο Οικοσύστημα:** Πρόκειται για δραστηριότητα που μπορεί να εφαρμοστεί σε οποιοδήποτε βιβλίο για τη φύση ή για τα προβλήματα του περιβάλλοντος. Τα παιδιά ζωγραφίζουν σε ένα μεγάλο χαρτόνι το «δάπεδο» που μπορεί να είναι λίμνη, θάλασσα, δάσος, αγρόκτημα κλπ. Παράλληλα τα παιδιά **κατασκευάζουν** με πλαστελίνη ή με πηλό το πλαίσιο και τους ήρωες της ιστορίας (π.χ. αν είναι δάσος δέντρα, θάμνους, ζώα και ανθρώπους). Στη συνέχεια τοποθετούν τους ήρωες που πρωταγωνιστούν σε σημεία ανάλογα με την εξέλιξη της πλοκής. Τέλος τα παιδιά μετακινώντας κατάλληλα τους ήρωες **αφηγούνται την ιστορία**. Μπορούμε δε σε συνδυασμό και με τη Μελέτη Περιβάλλοντος να μιλήσουμε για τις βιοκοινωνίες οι οποίες δημιουργούν μεταξύ τους σχέσεις (ανταγωνισμού, ουδετερότητας, συνεργασίας). Μια τέτοια πραγματικότητα μεταφερμένη κατάλληλα στο ανθρωπογενές περιβάλλον είναι δυνατόν να αποτελέσει **πεδίο κριτικής συζήτησης**.